

På rektors kontor

Vi ser henne stadig i mediene, smilende og pent kledd. Gladnyheter fra Universitet i Tromsø, Norges arktiske universitet, presenteres på en profesjonell måte. Men hva gjør egentlig en rektor? Jeg rekker knapt å stille spørsmålet før det fosser ut et velregissert miniforedrag om saken.

– Noe av min jobb er å fortelle hva Universitetet i Tromsø driver med. Særlig er det artig å presentere våre særegne arktiske problemstillinger. Jeg har nylig sittet som representant fra akademia i en «vismannsgruppe» sammen med en med bakgrunn i handel fra Finland og en fra Sverige med politisk bakgrunn. Vårt oppdrag var å foreslå fellesprosjekter knyttet til næringsutvikling på tvers av landegrensene. Vi har konkludert med at samarbeid om energiforsyning, særlig på fornybarsiden, har et stort potensial. Nord-Norge har tilgang på alle typer energi, det har ikke Sverige og Finland på samme måte. Videre tror vi det kan være mye å hente på et samarbeid om grønnere bergverksdrift. Det er mye mineraler på Nordkalotten, store jernmalmgruver i Kiruna, kvartsgruver i Tana, kobber i Repparfjord, mens det på Skaland på Senja er grafittverk. Gruvevirksomhet er forbundet med forurensningsproblemer samtidig som den samiske befolkningen ikke mener seg tilstrekkelig ivaretatt. Universitetet i Tromsø har et godt forskningsmiljø rundt geologi og samiske spørsmål, her kan vi etablere kontakt på tvers av faggrensene, sier hun og viser stor glede over at hun ikke lenger bare lever i den medisinske verden.

– Jeg kan ikke tenke meg en mer spennende jobb! Jeg lærer noe nytt hver dag, samtidig som jeg utfordres på de kunnskapene jeg har. En god leder og en god lege har også det felles at de liker mennesker. Ledelse er tradisjonelt ikke en del av legenes utdanning, men vi er grundig opplært til å ta raske avgjørelser som kan ha store konsekvenser for andre. Vi er også opplært til å jobbe i team. Kanskje tenker ikke leger så mye over at de har opparbeidet seg denne kompetansen, men jeg ser hvor viktig det er å ha med meg denne kunnskapen inn i rektorrollen. Stillingen er ikke politisk, men likevel ligger det mye politikk i jobben, både på lokalt og nasjonalt plan.

Politisert strukturdebatt

Anne Husebekk trenger ikke spørsmål for å ta opp ting hun gjerne vil få sagt noe om, hun gyver løs på det som opptar henne: – Strukturdebatten som nå foregår om sammenslåing av universiteter og høyskoler er kanskje for mye politisk og for lite faglig

«Ledelse er ikke en del av vår utdanning, men vi er grundig opplært til å ta raske avgjørelser som kan ha store konsekvenser for andre»

fundert. Det er mye politisk tautrekking og dertil hørende posisjonering i den prosessen vi nå er inne i.

– Sett utenfra er det jo litt pussig at man for få år siden skulle etablere universiteter og høyskoler på nær sagt hvert nes her i landet, mens man nå sier at de er for små og faglig svake og derfor må slå seg sammen for å bli store. Er det en krig vi er vitne til?

Hun tar seg tid til å informere om de faktiske forholdene før hun svarer på spørsmålet. – Høyere utdanning i Norge tilbys i dag av tre ulike institusjonstyper: Høyskoler, de nye universitetene og de klassiske universitetene. De har ulike oppdrag og ulik finansiering, det foregår en viss rivalisering mellom de nye og de gamle universitetene. Universitetet i Tromsø har allerede fusjonert med høyskolene i Finnmark og Tromsø, mens Harstad og Narvik har banket på døren. Universitetet i Nordland ønsket fusjon med alle høyskolene

rundt seg og er skuffet. Det vi nå trenger er en avklaring i saken fra Stortinget og regjeringen slik at vi kan komme videre. Vi må klare å konsolidere nye institusjoner og lage sunne samarbeidsrelasjoner, først og fremst til Universitetet i Nordland. Vi er naboer i nord og må samarbeide slik at vi kan bygge landsdelen i fellesskap, sier hun og siterer Rolf Jakobsen: «Det er langt dette landet. Det meste er nord».

– Hva vil du si er din viktigste oppgave som rektor?

– Å gjøre andre god, svarer hun uten å nøle og føyer til at det morsomste er å se universitetets samlede aktivitet ovenfra og prøve å bidra til kommunikasjon mellom fagfeltene for å gjøre dem enda bedre. Jeg er opptatt av at universitetet skal bort fra den tradisjonelle tenkningen om at vi er hevet over det vanlige samfunnet, vi skal være en samfunnsaktør som alle ser nytten av. Vi skal «bygge landet» og også synes internasjonalt.

Med immunologien i sitt hjerte

Anne Husebekk er spesialist og professor i immunologi og transfusjonsmedisin og har vært mange år i tjeneste på Blodbanken ved Universitetssykehuset Nord-Norge. Hun tar seg tid til å holde kontakten med fagfeltet og forsker fortsatt aktivt på immunologiske problemstillinger. – Rektorstillingen er på åremål, jeg må tenke på mitt faglige etterliv og beholde kompetansen.

Hun sier at hun aldri har angret på at hun valgte immunologi. – Jeg var fascinert av vaksinasjonshistorien lenge før jeg begynte på studiet. Tenk at man allerede på 1700-tallet så sammenhengen mellom kukopper og den fryktede koppesykdommen som hadde høy dødelighet blant mennesker. Senere kom kunnskapen om blodtyper som også har reddet utallige menneskeliv. Immunologien er grunnleggende viktig for folkehelsen. Immunologiske prinsipper er en viktig

Foto: Marius Fiskum

Anne Husebekk

Født 15.12. 1955 i Oslo

- Cand.med. Universitetet i Tromsø 1982
- Dr.med. Universitetet i Tromsø 1989
- Spesialist i immunologi og transfusjonsmedisin 1992
- Assistentlege/overlege ved Avdeling for immunologi og transfusjonsmedisin, Universitetssykehuset Nord-Norge 1988–2013
- Professor i immunologi Universitetet i Tromsø 2002 –
- Fag- og forskningssjef Universitetssykehuset Nord-Norge 2005–10
- Forskningsopphold i National Institutes of Health, Bethesda, USA 1991–92, 1997–98, Institute Curie, Paris, Frankrike 2003–04, Rigshospitalet i København 2010
- Prodekan forskning, Universitetet i Tromsø 2011–13
- Rektor Universitetet i Tromsø 2013–
- En rekke internasjonale og nasjonale styreverv knyttet til fag/forskning/forskningspolitikk

del av alle typer infeksjonssykdommer, kreft og de nye biologiske legemidlene, og diagnostikken av mange sykdommer hviler tungt på immunologiske tester.

Annes spesialfelt i faget er immunologiske forhold i svangerskapet. Her er hun i verdenstoppen. – Tenk at en kvinne kan gå gravid i ni måneder med et foster som genetisk sett er ulik henne selv. Hva skjer når det blir brudd på denne unike immunologiske toleransen? spør hun og svarer heldigvis selv på neste innpust: – Vi kjenner alle rhesusproblematikken som ble forstått i 1940-årene. Noen kvinner lager antistoffer mot fosterets blodplater som igjen kan forårsake trombocytopeni og hjerneblødning hos fosteret. Min forskningsgruppe har arbeidet for å forstå hvorfor dette skjer. Nå har vi patentert en profylakse som har vist seg å være effektiv hos mus og som snart er klar for utprøving hos mennesker. Det er enormt tilfredsstillende å se at basal forståelse bidrar til å utvikle potente behandlingsprinsipper.

Gledene i livet

Når hun snakker om jobbene sine osrer det av arbeidsglede. Hun bekrefter at hun kan ruse seg på nye utfordringer.

– Hvordan har du kapasitet til alt dette?

– Jeg elsker jobben og jeg elsker å jobbe. I min jobb må man være effektiv og få tingene unna. Der vil jeg si jeg er ganske god. Det kommer vel av at jeg er litt rastløs, mange påstår alle fall det. Jeg liker at det skjer noe. Normal arbeidstid er ikke noe jeg har et forhold til. Så lenge det er morsomt og givende kan jeg sitte og jobbe utover kveldene og i helgene uten å bli sliten. Jeg er heldig som holder meg frisk, og har nok fått utdelt mye energi. Jeg er ikke perfektjonist, det kan mannen min skrive under på. Jeg tenker at alle oppgaver jeg har skal gjøres godt nok, men alt behøver ikke være perfekt. Forskning stiller større krav til nøyaktighet enn en del av de oppgavene jeg nå jobber med. Som rektor kan jeg også delegerer mye til andre. Dersom jeg skulle gå i dybden på alle spørsmål som dumper ned på mitt skrivebord, ville det hele stoppet opp i løpet av kort tid. Når det er sagt, er jeg opptatt av å stille godt forberedt til alle møter, jeg har stor respekt for andres tid. Jeg er også svært nøye med at det som Universitetet i Tromsø leverer fra seg, det jeg går ut med i mediene, skal være grundig bearbeidet. Halvgodt arbeid her svekker vårt renommé.

Med mange kvelder belagt med arbeid velger hun å sette av tid til fysisk fostring. – Jeg er sikkert den eneste universitetsrektoren i verden som kan sykle eller gå på ski langs lysløypa til jobb, og det prøver jeg å få til så ofte som mulig.

Telltlivets gleder avtar for de fleste i godt voksen alder. Så ikke for Anne og mannen. – Jeg er utrolig glad i fjell og fjord, men særlig fjellet trekker meg ut året rundt. Det å komme seg ut og bruke noen dager på telltur gir meg en frihetsfølelse jeg ikke får andre steder. Livet settes i perspektiv når man må klare seg med et minimum av mat og komfort.

Glasstaket

Du har forsert det såkalt usynlige glasstaket som angis å stoppe mange kvinner i karrieren. Hva er det som har gitt deg evnen til å gjøre det?

– I min oppvekst ble jeg sterkt oppfordret til å jobbe målrettet for ting jeg ville oppnå. Jeg har ingen brødre. Når jeg ser tilbake, tenker jeg at foreldrene mine oppdro meg som en gutt. Jeg fikk tidlig tro på at jenter kunne klare seg selv like godt som gutter. Helt fra jeg var ung har jeg følt behov for å utfordre jenteting. I mitt fagfelt har det alltid vært mannlig dominans, så jeg har mye erfaring med å hevde meg i mannsdominerte miljøer. Jeg vil vel også si at jeg har vært heldig som begynte min forskerkarriere i Tromsø den gang det var et lite og oversikkelig miljø. De som gjorde en god jobb som forsker, ble lett valgt inn i posisjoner med muligheter for å komme videre. Jeg tenker av og til på hvordan det hadde gått hvis jeg hadde studert i Oslo og fortsatt der etterpå, sier hun.

– Valg av ektefelle har vært viktig. Uten støtte fra min ektefelle ville det ikke ha vært mulig å nå de målene jeg har satt meg. Vi har hvert vårt profesjonelle liv, på hjemmefronten har vi bidratt like mye. Jeg tror på å være mentalt forberedt på at ting kan bli vanskelig, da har jeg nytte av å si til meg selv: – Dette er du like god på som andre ville ha vært. Hvorfor skal det ikke være meg som får til dette? Så viser det seg også at det meste går bra.

Å prioritere bort har også vært et viktig tema i karrieren. – Det er en utfordring å klare å si nei til ting jeg egentlig har veldig lyst på. Jeg har ikke brukt nok tid med venner. Jeg kan strikke og snekre og er god på fundamentering av hus og hytter, sier hun med en god latter og fortsetter med å fortelle at hun også dyrker sine feminine sider. – Jeg er opptatt av å være kvinnelig selv om tonen på mange møter er maskulin. Når det er sagt, opplever jeg situasjoner der det å være 180 cm høy og mann ville vært gunstig. På konferanser i Næringslivets

Hovedorganisasjon er høye, mørke menn i flertall og det kan føles vanskelig å hevde seg som kvinne. En fallgrube da er selvsagt å spille for mye på feminine strenger, da blir man ikke tatt alvorlig. Her er det en hårfin balanse. Oppsummert vil jeg si at jeg har et reflektert forhold til dette, men ikke alltid føler meg trygg.

Sabbatsår

Anne har ikke tilbrakt alle sine yrkesaktive år i Tromsø. Takket være sabbatsordningen har familien bodd noen år i Washington DC,

«Strukturdebatten som nå foregår om sammenslåing av universiteter og høyskoler er kanskje for mye politisk og for lite faglig fundert»

i Paris og København. – Det å forlate alt og legge Norge bak seg for en lengre periode gjorde mye med familiefølelsen vår. Ingen av oss syntes det var bare enkelt. Barna strevde naturligvis med å begynne på ny skole i fremmede land, men mest av alt har disse årene gitt oss alle verdifulle erfaringer som også barna har hatt nytte av videre i livet.

I forbindelse med et opphold i USA fikk Anne tilbud om den prestisjefulle jobben som direktør på stamcellelaboratoriet på National Institutes of Health. Etter noe betenkningstid takket hun nei til dette. Familien var ikke klar for å bli boende i USA. – I ettertid er jeg glad for at jeg sa nei. Jeg tror ikke jeg hadde klart å fylle den jobben, men det å få tilbudet var et mine største profesjonelle øyeblikk.

Stetind – Norges nasjonalfjell

Å bryte grenser er en kunst, både på jobb og i fritiden. Å finne ut hvor ens egne grenser faktisk går handler også om å klare å stoppe opp i tide og si at nok er nok. Etter 40 år i Nord-Norge med friluftsliv som hobby har Anne prøvd seg på utallige tindebestigninger av varierende vanskelighetsgrad. Stetind i Tysfjord, angivelig verdens største naturlige obelisk, en mektig «ambolt» som kan ses fra minst sju prestegjeld, er et fjell som nærmest suger til seg dem som liker grensesprengende klatring. Selvfølgelig har

Anne vært på dametur hit og prøvd seg på toppen. Været ble dårlig på tur opp. Da de nådde fortoppen, lå tåken tykk som grøt og gruppen på fire var enige om at det kanskje var best med bare tre i tauet. Uten blygsel forteller Anne at hun meldte seg til å stå over forsøket på å nå toppen. Mens hun tilbrakte seks timer i kulde og tåke på noen få kvadratmeter, kom de tre andre seg til topps. – Jeg kjenner mine grenser og lever godt med at jeg stoppet opp før «de tre utfordrende metrene som fra den brede dennesidige trygghet løper ut mot selve intetheten, en passasje på tolv-femten forbitrede fingertak» (1) for å sitere Peter Wessel Zappfe, filosofen og forfatteren som tidlig på 1900-tallet skrev den til nå beste teksten om bestigning av dette fjellet.

Å se seg tilbake

– Hvorfor har det gått deg så bra i livet?

– Det er du som sier dette. Jeg har ikke lyktes med alt jeg har gjort, sånn er det ikke. Jeg ser jo at jeg har vært veldig heldig i mange situasjoner, ting har lagt seg til rette for meg. Familien har støttet meg og gitt meg plass til å stå på, samtidig som jeg selv har hatt glede av det jeg har gjort. Det er mulig å finne en løsning på det meste. Jeg er ingen grubler, men en «doer». Om jeg er født sånn eller blitt sånn, vet jeg ikke, men jeg har alltid vært nysgjerrig og turt å være grenseoverskridende. Jeg har vært bevisst på ikke å være redd for å utforske meg selv, det tror jeg er nyttig i rollen som rektor. Jeg er uredde for å si ja selv om jeg er usikker på hva jeg kan. Ofte vet jeg ikke helt hvordan det går. Jeg kan spørre meg selv: – Hvordan ville andre vurdert om de ville lykkes? Mens mange kvinner er redd for å gå inn i nye situasjoner velger jeg bevisst å gjøre det. Det koster krefter og virker vanskelig, men åpner også for mange seire. Tiden går, Anne Husebekk blir tross alt sitt pågangsmot eldre hun også. – Planlegger du pensjonisttiden?

– Nei, det tenker jeg ikke på i det hele tatt, svarer hun med en latter. – Nå er jeg 100 % til stede i jobben.

Jannike Reymert

jannike.reymert@gmail.com
Bakklandet legekontor
Namsos

Litteratur

1. Zappfe PW. Barske glæder. Oslo: Gyldendal, 1969.